

Kunne vi gjort mer for Syria?

Kronikk på NRK Ytring 29.juni 2014

Av biskop Atle Sommerfeldt

Lovene skal fremme den gode gjerning, ikke hindre denne. Norske myndigheter må ta et oppgjør med sin egen asylpolitikk

177 personer som skal ha flyktet fra Syria til Norge har blitt vist ut av landet, meldte NRK i forrige uke. De fikk ikke opphold her.

Når mennesker flykter fra dagens Syria, er dette et uttrykk for det internasjonale samfunnets svakhet. Når flyktingene ikke får den hjelpen de har rett til etter internasjonale avtaler og lovgiving, er det et uttrykk for at ressurssterke stater ikke oppfyller sin forpliktelse. Verken i nærområdene eller på eget territorium.

Har norske myndigheter virkelig tatt innover seg at det er en spesiell situasjon i Syria?

Få får bli

Regjeringen gir betydelig støtte til flyktinger i de syriske nærområdene og til humanitær hjelp i Syria. Dette er bra! Dessverre er håndteringen av de få som kommer til Norge ikke like bra.

De behandles strengt og etter normale prosedyrer, selv om de er i en ekstraordinær situasjon. Dette kan være assyrere som av naturlige grunner ikke stoler på Tyrkia – de var også ofre i folkemordet på armenere for 100 år siden. Noen har familiemedlemmer i Norge.

Norge tar imot et meget begrenset antall flyktinger. Dette er også begrenset ved en inhuman sortering av flyktinger basert på funksjonsdyktighet.

Frykten for en human praksis

Det er viktig at staten praktiserer loven konsekvent. I den kristne tradisjonen er myndighetenes ansvar alltid å bruke det tolkningsrommet de har til å sørge for at fattige, sårbare og undertrykte får en særlig beskyttelse. Lovene skal fremme den gode gjerning, ikke hindre denne.

Vi har i flere år sett hvordan norske myndigheter ikke bruker det handlingsrommet lovverket gir til å sikre utsatte mennesker beskyttelse i Norge. UDI må derfor se til «politiske signaler» for sin tolkning. Disse signalene er tydelige: vurder alle saker strengest mulig i frykt for konsekvensene av en for human praksis. Den nåværende justisministeren har vært enda tydeligere enn sine forgjengere på en slik restriktiv og byråkratiserende politikk.

Lyden av bomber gjennom telefonen

Likhet for loven kan ikke bety at vi ikke skal behandle kriser på en spesiell måte. Situasjoner der det internasjonale samfunnet ikke makter å beskytte folk mot sin egen myndighet eller ikke-statlig aktørers overgrep krever særlige tiltak. Syria, Eritrea og Nord-Korea er slike situasjoner. Å flykte herfra må anses å være selvinnløsende legitimt.

Under mine visitaser i lokalsamfunn i Borg bispedømme møter jeg mennesker som venter på en beslutning. Det er like sterkt hver gang og gir meg en liten flik av deres følelse av maktesløshet.

Jeg møter også mange fra Syria som har fått opphold, gir viktige bidrag til vårt samfunn og uttrykker stor taknemlighet for at de har fått beskyttelse her. Men de er svært fortvilet over situasjonen for deres familiemedlemmer i hjemlandet. Lyden av granatnedslag høres gjennom mobiltelefonen helt til Fredrikstad. Situasjonen i Syria er ikke bare nær oss i form av bilder og nyhetsreportasjer, men i form av mennesker. Det gjør verdivalgene tydeligere – og mer avslørende.

Urimelig

Resultatet av den strenge asylpraksisen? En politikk der åpenbare humanitære behov ikke er en del av vurderingen.

Det er tydelig påvist av eksperter på flyktningrett at Dublinavtalen gir rom for humanitære vurderinger. Politikerne har et handlingsrom som kan brukes for å oppfylle flyktningrettens grunnleggende verdier. De kan gi mennesker på flukt fra overgrep og vold beskyttelse. Å basere menneskers behov for beskyttelse og Norges forpliktelse ensidig på reiseruten de har valgt, er urimelig. Det er ikke i tråd med verken ånd eller bokstav i Dublinavtalen.

Norske myndigheter bør gjøre en helhetlig vurdering av sin politikk, slik at den samlet kommuniserer at Norge tar sine forpliktelser overfor menneskene i Syria på alvor. Dette er ikke tilfelle i dag.

Hva med verdiene?

De kommuniserer derimot for all verden, inkludert sine egne borgere, handlingslammelse. De viser manglende kraft og initiativ. Det undergraver tilliten til politiske ledere i brede kretser.

Grunnlovens nye verdiparagraf gir politikken en verdimesig retning utover lovens bokstav. Politikken skal gjenspeile vår kristne og humanitære arv. Å la strenge, familieødeleggende og diskriminerende tolkninger styre politikken i møte med den største humanitære krise i vår tid, er ikke i tråd med dette verdigrunnet.